

Περίληψη - Summary

Ειρήνη Μαραθάκη: «Η ιστορία και η νομισματοκοπία της αρχαίας Σκιώνης στη Χαλκιδική»

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι η ιστορία και η νομισματοκοπία της Σκιώνης, μιας πόλης που βρισκόταν στη Χαλκιδική, στη δυτική ακτή της Παλλήνης. Στα πρώτα κεφάλαια εξετάζονται η γεωγραφία και η ιστορία της πόλης, για την οποία οι φιλολογικές πηγές παρέχουν λιγοστές πληροφορίες, καθώς και τα στοιχεία από την -περιορισμένη έως τώρα- αρχαιολογική έρευνα στην περιοχή. Ακολουθεί η ανάλυση του ιδρυτικού μύθου της Σκιώνης, που συνδέει την ίδρυση της πόλης με την επιστροφή Αχαιών πολεμιστών, ειδικότερα του Θεσσαλού ήρωα Πρωτεσιλάου, από τον Τρωικό πόλεμο.

Ο κατάλογος των νομισμάτων περιλαμβάνει τα 820 νομίσματα της Σκιώνης που συγκεντρώθηκαν από δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές της Ελλάδας και του εξωτερικού, καθώς και από καταλόγους δημοπρασιών. Λιγοστά νομίσματα προήλθαν από ανασκαφές. Η οργάνωση του υλικού σε 31 ομάδες και τρεις περιόδους νομισματοκοπίας έγινε με βάση τις διασταυρώσεις των σφραγίδων, την τεχνοτροπική και τυπολογική ανάλυση των νομισμάτων, καθώς και την παρουσία τους σε «θησαυρούς». Κατά τις δύο πρώτες περιόδους νομισματοκοπίας (περ. 510-421 π.Χ.) εκδόθηκαν αργυρά νομίσματα, ενώ κατά την τρίτη περίοδο νομισματοκοπίας (τέλος 5ου - γ' τέταρτο 4ου αι. π.Χ.) παρήχθησαν αργυρές και χάλκινες κοπές. Τα νομίσματα της πρώτης περιόδου απεικονίζουν στους εμπροσθότυπους σπαραγμό (λέων επιτίθεται σε ελάφι), λέοντα που σπαράσσει πόδι ελαφιού καθώς και ημίτομο και κεφαλή λέοντος. Στις πίσω όψεις υπάρχει έγκοιλο τετράγωνο. Στη δεύτερη περίοδο τα νομίσματα φέρουν στην πρόσθια όψη την κεφαλή του ήρωα Πρωτεσιλάου με κράνος ή χωρίς και στην πίσω όψη πρύμνη πλοίου, οφθαλμό, βότρυ, κορινθιακή περικεφαλαία και περιστέρι. Τα αργυρά νομίσματα της τρίτης περιόδου απεικονίζουν ταινιοφόρο κεφαλή Πρωτεσιλάου και κορινθιακή περικεφαλαία. Το ίδιο δίπτυχο επαναλαμβάνεται και σε μέρος των χάλκινων νομισμάτων της περιόδου. Στα υπόλοιπα χάλκινα νομίσματα κυριαρχεί η κεφαλή Αφροδίτης στον εμπροσθότυπο και ένα ή δύο περιστέρια στον οπισθότυπο. Στην αρχή της χάλκινης νομισματοκοπίας τοποθετούνται οι εξαιρετικά σπάνιες κοπές με τύπους: κρανοφόρος κεφαλή Πρωτεσιλάου / περιστέρι, περιστέρι / οφθαλμός και κεφαλή Αφροδίτης / περικεφαλαία. Το εθνικό όνομα των Σκιωναίων αναγράφεται από την αρχή στα νομίσματα της πόλης.

Σε χωριστό κεφάλαιο συζητείται η μετρολογία των νομισμάτων της Σκιώνης. Η πόλη εξέδωσε νομίσματα κατά τον αττικό-ευβοϊκό και κατά τον λεγόμενο θρακομακεδονικό σταθμητικό κανόνα.

Από την εξέταση των «θησαυρών» προκύπτει ότι τα νομίσματα της Σκιώνης δεν γνώρισαν ευρεία κυκλοφορία, καθώς η πλειονότητα των ευρημάτων απεκρύβη στη Μακεδονία. Λιγοστά είναι τα νομίσματα της πόλης που βρέθηκαν σε ανασκαφές.

Στο τέλος της μελέτης παρουσιάζονται με συντομία οι ανεπίγραφες αργυρές κοπές με κορινθιακή περικεφαλαία / έγκουλο τετράγωνο που έχουν αποδοθεί στη Σκιώνη. Διαχωρίζονται οι μικρές αξίες από τις μεγαλύτερες. Τα μικρά νομίσματα παρήχθησαν μάλλον στη Μικρά Ασία, ενώ οι σπανιότερες μεγάλες αξίες κόπηκαν πιθανώς στην Ανατολική Μακεδονία.

Το επίμετρο συνίσταται από κατάλογο των νομισμάτων που δημοσιεύτηκαν σε καταλόγους δημοπρασιών χωρίς φωτογραφική τεκμηρίωση.

Ο εργασία ολοκληρώνεται με τις βιβλιογραφικές αναφορές και το ευρετήριο των νομισμάτων. Το φωτογραφικό υλικό και ο συνοδευτικός κατάλογος των εικόνων περιλαμβάνονται σε χωριστό τόμο.

Irini Marathaki: «The history and coinage of ancient Skione in Chalcidice»

The subject of this study is the history and coinage of Skione, a city located in Chalcidice, on the western coast of Pallene. In the first chapters are presented the geography and the history of the city, for which the literary sources provide little information, as well as the data from the limited archaeological research in the area. Then follows the analysis of the founding myth of Skione, that links the founding of the city with the return of Achaean warriors, especially the Thessalian hero Protesilaos, from the Trojan War.

The coin catalogue includes the 820 coins of Skione gathered from public and private collections of Greece and abroad as well as from auction catalogues. Few coins came from excavations. The material has been organized in 31 groups and three minting periods, based on the die study, the stylistic and methodological analysis of the coins and on their presence in coin hoards. During the first two minting periods (ca. 510-421 BC), silver coins were issued, while silver and copper coins were produced during the third period (end of 5th - 3rd quarter of 4th c. BC). The coins of the first period depict on the obverse a lion attacking a deer, a lion eating a deer's leg, a forepart of a lion and a lion's head. On the reverse there is an incuse square. In the second period the coin obverses show the head of the hero Protesilaos with or without helmet and the reverses the stern of a ship, a human eye, a bunch of grapes, a Corinthian helmet and a dove. The types of the silver coins of the third period are the head of Protesilaos wearing a tainia on the obverse and a Corinthian helmet on the reverse. The same type combination is found on part of the bronze coins of the period. The rest of the bronze coins bear the head of Aphrodite on the obverse and one or two doves on the reverse. The extremely rare issues with types helmeted head of Protesilaos / dove, dove / human eye and head of Aphrodite / helmet are placed at the beginning of the production of bronze coins. The ethnic of the people of Skione is written from the beginning on the coins of the city.

A separate chapter discusses the metrology of the coins of Skione. The city issued coins following the Attic-Euboic and the so-called Thraco-Macedonian weight standards.

The examination of the coin hoards reveals that the coins of Skione did not circulate widely; the majority of the hoards were hidden in Macedonia. Few are the coins of the city that have been found in excavations.

The anepigraphic silver issues with a Corinthian helmet / incuse square which have been attributed to Skione are presented at the end of the thesis. The small values are separated from the larger ones. The small coins were produced probably in Asia Minor, while the very rare heavier coins were issued possibly in Eastern Macedonia.

The appendix consists of a list of coins that were published in auction catalogues without photographic documentation.

The work is completed with a bibliography list and the coin index. The photographic material and the accompanying catalog of images are included in a separate volume.